СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 163. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 16. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 163. Jersey City, N. J., Saturday, July 16, 1927. THREE CENTS

СМИТ ЗНОВА ПРОБУЄ ПЕРЕЛЕТІТИ ТИХИЙ ОКЕАН

МАЛО НЕ МАВ НЕЩАСТЯ ПІДЧАС ВИЛЕТУ.

САН ФРАНЦИСКО, Каліфорнія, 14. липня. — Нині о годині 10. мінут 40 рано виїхали з летничого поля в Овкленді цивільні летуни Ернест Смит і Еморі Бронте, щоби добитися літаком до Гайвайських островів, перелетівши Тихий океан без висідання.

Смит, як відомо, вилетів уже був раз у сю саму дорогу, зараз за військовим літаком Мейтленда, але мусів вертати через якусь хибу в машині. Тепер при вилеті йому малощо не сталася якась пригода, бо літак, їдучи колією по дорозі, скрутив нагло й мало не перевернувся. На щастє він звернувся вдачно назад і піднісся в гору без пригоди.

Вилетаючи в тяжку дорогу, Смит заявив, що він правдоподібно буде пробувати вертати теж тою самою дорогою, сеєто літаком, як тільки на се дозволять воздушні умови.

ЖІНКИ ВЛАШТОВУЮТЬ МАСОВЕ ВІЧЕ В ОСІДКУ КУЛИДЖА.

В ПЕРЕДОДЕНЬ СВОЄЇ АВДІЄНЦІЇ В ПРЕЗИДЕНТА ГОВОРЯТЬ ПРО ЖІНОЧУ РІВНОПРАВНІСТЬ.

РЕПИД СИТІ, Савт Дакота, 14. липня. — Делеґація Краєвої Жіночої Партії, яка має визначену на завтра авдієнцію в президента Кулиджа в цілі предложення йому петиції про потребу повного урівноправнення жінок з мущинами, відбула нині тут велике масове віче, на якому провідниці сеї делеґації представляли зміст петиції та доказували, що жінки в Америці ще не мають повної рівноправности.

В делеґації має взяти участь 500 жінок.

СУДДЯ ВИКИДАЄ ЖІНКУ ЗІ СУДУ ЗА ОДІЖ.

ВИСТУПАЄ ПРОТИ НЕПРИЛИЧНОСТИ ОДІННЯ.

ЕЛКИНС, Вест Верджінія, 14. липня. — Федеральний судя Бейкер, ведучи нині одну розправу, доглянув, що одна жінка, покликана стороною на свідка, зявилася в суді з підкоченими панчохами. Суддя острими словами зганив жінку за „непристойне одіння" та казав, що, коли вона хоче бути переслухана, то мусить одітися прилично. Жінка вийшла до сусідної комнати, підкотила в гору пончохи, вернула на салю й зізнавала.

КАПІТАНА КОРАБЛЯ „СИТІ ОФ РОВМ" ПОСТАВЛЕНО НА СУД.

ЗАКИДАЮТЬ ЙОМУ ВИНУ ЗА РОЗБИТТЄ ПІДВОДНОГО СУДНА.

БОСТОН, 14. липня. — Велика лава присяжних суддів постановила поставити на суд Джана Діла, капітана корабля „Сіті оф Ровм" на суд за те, що він через свою неввагу довів до зударення свого корабля з підводною лодкою американської воєнної фльоти „Ес-Фифті-Вон" дня 25. вересня 1925. року. Підчас тої катастрофи лодка затонула з 27 моряками.

РОСПУКА З ПРИВОДУ ЧУЖОГО НЕЩАСТЯ.

ЖІНКА СТРІЛЯЄТЬСЯ В РОСПУЦІ ЗА ВТОПЛЕНИМ ГОСТЕМ.

НЮ ОРЛІНС, 14. липня. — В літній віллі богатого ньюорлінського фабриканта Сетуна гостив між иншими Джек Вудс, спеціально запрошений панею Сетуновою на вакації. Нині сей гість казав повідомити Сетуна, що він їде пробувати переплисти озеро Понтіячтрейн. Коли він не вернув по кількох годинах, хтось пустив чутку, що він певно втопився. Пані Сетун попала у роспуку. Її нервове подражнення збільшувалося з кождою хвилиною вижидания, поки нарешті вона не стрілила собі в груди з револьвера.

За якийсь час після того, як вона поповнила сей роспучливий поступок, Джек Вудс вернувся цілий і здоровий. Хазяйку треба було відставити в шпиталь, не так для лічення рани, як ще більше для лічення умового потрясення.

ВЕЛИКА ЛАВА ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ РОЗГЛЯДАЄ ПОДВІЙНЕ ВБИЙСТВО.

ЛІ СТАНЕ НА СУД ЯК ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА ВБИЙСТВО.

НЮ ЙОРК, 14. липня. — Велика лава присяжних суддів розглядала через дві години докази про вбийство двох жінок, панни Сари Бравнел та пані Бенетової, та прийшла до переконання, що норвезького моряка Людвіка Гальворсена Лі, який служив у пані Бравнел та мав з нею навіть женитися мимо її 70 літ життя, треба поставити на суд як обжалованого за вбийство.

Порубане на куски тіло пані Бенет похоронила нині її родина.

БОРОТЬБА МІЖ ЮНІЯМИ.

МУЛЯРІ ЗАКИДУЮТЬ „ПЛАСТЕРЕРАМ" ПОЛОМАННЄ УМОВИ.

НЮ ЙОРК, 14. липня. — Урядники юнії мулярів виступили нині з публичною заявою, що не їх юнія, але юнія „пластерерів" поломала угоду щодо розділу робіт. Вона висказує велике здивовання з приводу страйку, викликаного сею другою юнією, та впевняє, що вона готова виконувати свої обовязання, до яких вона піднялася в умові.

Тимчасом непорозуміння межи юніями перейшли поза межі сього міста та відбиваються аж у Флориді.

ТАКОЖ СВОГО РОДА ЮВИЛЕЙ.

ГАМБУРҐ, 13. липня. — Арнольд Ессен, робітник, справляв небуденний ювилей. Ото вже 25-ий раз віддавав він свою крови на лічення других. Переливаючи свою кров другим, вратував він богатьом особам життє. Йому це нічого не шкодить, бо почувається дуже добре.

КИЇВСЬКІ НАУКОВІ РОБІТНИКИ ПРОТИ ЗАГРОЗИ ВІЙНИ.

Київські наукові робітники категорично протестують проти памірів світового імперіялізму порушити мирну працю трудящих УСРР та инших радянських республик — великої пролетарської держави.

„На території колишньої царської „тюрми народів", розбитої вихром жовтневої революції, — говорить протест, — твориться велике культурна робота в інтересах усіх трудящих, в інтересах нового соціялістичного ладу. Недавня кольонія царського уряду є постійний обєкт для русифікаторських експериментів російської буржуазії. Україна відродилася в процесі революції й набрала політичної форми радянської республики. Саме на Радянській Україні нові творчі кляси — робітництво й селянство — мають змогу вільно творити соціялістичну культуру, мають змогу мирно будувати політично-економічне життя своєї республики. Ми, робітники української радянської науки, що безупинно працюємо над культурним піднесенням трудящих мас, над розквітом соціялістичної культури, ідемо нога в ногу з усіма трудящими нашої країни.

„Ми закликаємо наукових робітників усього світу піднести спільно з нами свій голос протесту проти загрози нової хижацької війни, що несе з собою руйнацію культурних здобутків трудящих мас".

АРХЕОЛЬОҐІЧНА КОМІСІЯ УАН.

Археольоґічна Комісія Української Академії Наук, під керовництвом проф. Яворницького, що перебуває в Кічкасі, гадає рівночасно з археольоґічними та історичними дослідженнями перевести досліди етнографії й мовні. Щодо цього цікавий матеріял у формі пісень, казок, прислівїв, можна буде зібрати від грабарів, що працюють на будівництві.

ЧАХОТКА ПО СЕЛАХ.

З багатьох західно-українських сіл доходять трівожні вісти, що там шириться в застрашаючий спосіб чахотка серед селянської дітвори. Голодний передновок, а далі це, що селяни випродують все молоко, щоб оплатити конечні данини, є причиною того, що молоде покоління є позбавлене раціонального харчування і серед авного шириться грудна недуга. Преса українська, не кажучи вже про польську, мало звертає на це уваги, коли тимчасом село стоїть перед великою загрозою і потребує негайної помочи.

„МИ БУДЕМО БРАТИ, А ЗА ГРОМАДУ ХАЙ БОГ ПІКЛУЄТЬСЯ".

„Форвертс" з 23. м. м. пише: Сторожинецьке робітництво переживає велику кризу. Не тільки що поденні, а й добре кваліфіковані робітники великими масами є безробітні. Шкіряна фабрика Льобля, в якій працювало біля 100 чол., стоїть без роботи. Будівельна робота дійшла нижче нуля. Цікаво, що тим часом, як минулого року на будівельних роботах працювало багато робітників, в цьому році жадного нового будинку не збудовано. Також і в инших галузях промислу. З огляду на винищування лісів зупинився експорт дерева, а в наслідок того — величезне безробіття серед пильщиків. „Роботу можна було знайти — пише „Форвертс" — коли наші донинішні щасливці не за „бакшиш", але й за громадський інтерес піклувалися". Гаслом цих управителів краю є: бери, поки ще можеш узяти, а за все хай Бог потурбується.

РЕДУКЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ НА ВОЛИНІ.

Як доносять волинські українські часописи, богато вчителів Українців дістало повідомлення, що їх звільняють з посад, нібито тому, що не мають відповідної кваліфікації. На їх місце вже призначено молоді жіночі сили з корінної Польщі. Є це продовження систематичного насаджування польського інтеліґентського елементу на українських землях, щоби при його помочі можна було скорше перевести в життя асиміляцію українського народа.

ЗНАЙДЕНО ЦІННІ ПАПЕРИ ЧАСІВ ШЕВЧЕНКА.

В історичному полтавському архіві знайдено папери, які росповідають про те, як у березні і квітні 1847 року на Полтавщині та Чернигівщині нишпорили вірні чиновники Миколи І-го, розшукуючи „причасних" до українського славянського товариства — Шевченка, Білозерського, Навроцького, Андрузького, Марковича та инших.

Матеріяли ці незабаром будуть опубліковані в журналі „Україна".

ЛІТАК-ЛІЛІПУТ.

Одна велика німецька фабрика взяла патент для Німеччини, Англії, Голяндії та Данії на модель аероплану-ліліпута, придуманого інжиніром Клемом, відомим уже в світі техніків завдяки своїм моделям великих машин. Новий літак-ліліпут — це тип загальнодоступного апарату для людей небогатих. Своїми розмірами новий апарат не більший від автомобіля на 6 місць. Він заосмотрений мотором з двома циліндрами і може дати скорість 120 кільометрів на годину тоді, коли автомобіль або потяг мають скорість 75 км. на годину. Зужиткування бензини для переліту з Відня до Копенгаґи не перейде вартости 160 фр. франків. Апарат буде коштувати 500.000 фр. фр.

НОВА КАРНА РОЗПРАВА ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

В Познані має на днях початися новий процес проти кількох Українців за мниму приналежність до тайної військової організації та за участь в нападі на пошту в Сремі не Познанщині. Напад мав улегчити Українець, поштовий урядник Меркун, який відповідати буде також за цей напад.

ЗАБОРОНА ЗІЗДУ ЛУГІВ.

Дня 26. червня мав відбутись у Львові краєвий зїзд Лугів усіх західно-українських земель. Хоча всі приготовання були вже покінчені і власти про намірений зїзд на час повідомлені, в останній хвилі управа Лугів одержала повідомлення про заборону зїзду. Причина заборони ця, що зїзд бувби протипольською демонстрацією і мавби політичний характер.

УГОДОВЦІ ЗА „РОБОТОЮ".

В першій половині червня в Ужгороді відбувся зїзд т. зв. „Центральної Руської Народної Ради", зі складу якої вийшли христ.-народова партія та соц. демократи. Зїзд був яскраво москвофільський, реакційний, скерований проти українства. Це було видно навіть на зовнішній картині зїзду. Не мона було навіть висловлювати своєї думки по українському. Коли селянин Клемнуш, делеґат громади Ясіння, заговорив українською мовою, то Куртяківець Камінський закричав йому: „Як будеш мати стільки шкіл, що я, тоді критикуй, а то мовчи, ти ясінський Українцю, ти останній Гуцуле". На прикінці зїзд (ні то і слід, звичайно, в „автономній" Зак. Україні) розгігнано. Приводом до розгону зїзду було відчитання на зїзді протесту проти проєкту адміністраційної реформи, звернений до Ліги Народів. Після зїзду „русько-радісти" стали ще більше розєднаними, ніж до того. „Рада" швидкою ходою розкладається.

ЗВІЛЬНЕННЯ ЗІ СЛІДЧОЇ ТЮРМИ.

Як відомо, в липні минулого року арештовано й відставлено до краківської вязниці Соболя Івана, студ. з Крамарівки коло Порохника (пов. Ярослав). По десяти місяцях і кількох днях випущено його дня 27. травня ц. р. з слідчого арешту на підставі письма прокуратури St6457/102/26. По випущенні його з вязниці св. Михайла, відставлено на поліцію під „Телеґраф" у Кракові. Там арештували його другий раз і тримали два дні, кажучи, що краківський суд пошукує його. Коли той просився, щоби сейчас його відставлено з поворотом до вязниці при суді, з котрої щойно перед 5 мінутами вийшов, поліція почала звоїкати. Щойно по переведенні всяких довжезних формальностей на поліції, та по списанні протоколу, сказали йому, що пошукують його іменника. З цього виходить, що Соболь сидів поверх 10 місяців у тюрмі зовсім невинно за когось иншого.

РАДЯТЬ І НЕ МОЖУТЬ НІЯК ДІЙТИ ДО ПОРОЗУМІННЯ

ВСІ ТРИ ДЕРЖАВИ ОБСТОЮЮТЬ СВОЇ ПРОЄКТИ. — НЕМА ВИГЛЯДІВ НА ЗГОДУ.

ЖЕНЕВА, 14. липня. — Пленарне засідання морської конференції спозало на нічим. Делеґати наговорили богато гарних слів, предложили нові проєкти і розійшилися. Адмірал Бриджмен, заявив, що всі делеґати не хочуть порозуміти англійського становища і через те конференція не поступає. Всі говорять за загальну тонажу, а так квестії ставити не можна. Бо про пай не можна судити з вигляду, а з того чим він в середині наповнений і як смакує. Знова адмірал Джелликов, відомий з боротьби з Німцями коло Ютляндії, предложив стейтмент, в якім оправдував становище Англії з військового боку. Він виказував, що Англія до війни мала 114 кружляків і ними не могла оборонити себе перед нападами Німців, які могли передертися і позакладати в мори міни аж над берегами Ірляндії. А тепер Англія домагається всего на всего 70 кружляків. Це так мале число, що вже від него ніяк Англії відступити не можна. Бо коли 114 не вистарчало в послідній війні, то що Англія зробить з 70 в слідуючій, яка буде ще страшніша від послідної. А Англія мусить ще рахувати і на те, що вона може мати проти себе не лишень одного ворога, як це було в послідній війні, але може числити на напад з ріжних сторін.

Амбасадор Гибзон, відповідаючи на ті промови, заявив, що Англія має повне право до оборони, але такі самі небезпеки, серед яких находиться Англія, істнують рівнож і для других держав.

Японські делеґати прислухувалися тому всьому, підсміхалися і обстоювали своє попередне становище, задержуючи рацію 5-5-3.

МОСКВА БЕРЕТЬСЯ ДО ПРАВИТЕЛЬСТВА В ГАНКОВ.

НАЗИВАЄ ЙОГО КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНИМ І НАКАЗУЄ КОМУНІСТАМ ВИСТУПИТИ З УРЯДУ І РОЗПОЧАТИ З НИМ БОРОТЬБУ.

МОСКВА, 14. липня. — З рамени Третого Інтернаціоналу і Політичного Бюра Комуністичної Китайської Партії видано спільний манифест, яким обкидано болотом радикальний уряд в Ганков, який мав досі марку большевицького.

Весь той уряд названо в манифесті контрреволюційним, а провідників напятновано зрадниками революції. Видано отже на своїх вчерашніх провідників найтяжший осуд, який тільки большевики видати можуть, бо від назви контрреволюціонер у большевиків нічого гіршого вже нема. В манифесті кажеться, що Третий Інтернаціонал взивав большевицьких проводирів в Китаю до поправи і загрозив, що коли не поправляться, будуть публично напятновані. А що поправи не видно ніякої, тому саме тепер їх пятнують. При кінці манифесту звертається Москва понад голови китайських комуністичних лідерів прямо до китайських комуністів з такими домаганнями: Вийти негайно з уряду в Ганков, оголосити причини зірвання з урядом, остати в націоналістичній партії і з її осередка вести боротьбу проти тих, що спроневірилися революції, поширити роботу серед робітництва, поширити ідею пролетарської революції серед селян, представляючи їм при тім аграрну реформу, поробити всі кроки, щоби можна чимскорше направити те лихо, що його наробили дотеперішні комуністичні провідники.

АМЕРИКА ІДЕАЛЬНИЙ КРАЙ ДЛЯ ЖІНОК.

ТАК КАЖЕ ГРАФИНЯ, ЩО ОБЇЗДИЛА АМЕРИКУ.

ЛОНДОН, 14. липня. — Графиня оф Квинсбері, яка обїздила Америку, виготовляючи тут портрети самих великих богачів і таких фільмових артистів як Чарлі Чеплина і Ґльорії Свенсон, розповіла на публичнім відчиті про Америку те, що коли вже хто вродився жінкою, то повинен виїхати до Америки і там жити, бо це ідеальний край для жінки. Можете там, казала вона, оставати в дома і натішитися домом і чоловіком, а коли вам це спримкриться, можете легко дістати другого. Прогибіція, це в Америці одиноке слово, яке електризує всіх: і тих, що мають спрагу і тих, що не можуть знайти иншої теми до говорення.

ФРАНЦІЯ СВЯТКУЄ ДЕНЬ НЕЗАВИСИМОСТИ.

ПРЕЗИДЕНТ І ВЕСЬ ДИПЛЬОМАТИЧНИЙ КОРПУС ПРИГЛЯДАЮТЬСЯ ВЕЛИКІЙ ВІЙСКОВІЙ ПАРАДІ З ПРИВОДУ СВЯТА ЗДОБУТТЯ БАСТИЛІ.

ПАРИЖ, 14. липня. — Перший раз від довгих літ не було спеки підчас найбільшого французького національного свята, яким є день Здобуття Бастилі. Звичайно така спека, що жовніри падають з умучення як мухи, тому президент зарядив, щоби звільнити військо від традиційної військової паради. Але, що сего року спеки не було, парада відбулася з величавою помпою. А приглядався її президент Думерґ і представники всіх держав, які мають свій осідок в Парижі.

ВЕЛИКІ БУРІ В ФРАНЦІЇ.

ТАРБЕС, Франція, 14. липня. — Залізниче получення між Тулюзою і Парижем перерване, рівнож і телеграфічне та телефонічне. Все те наслідком шаленої бурі, яка навістила ті околиці і нанесла за короткий час шкоди на 10,000,000 франків. Вода в ріках піднеслася і надіються вилаву, що збільшить катастрофу.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at [illegible] Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЖІНОЧУ РІВНОПРАВНІСТЬ

До літнього табору президента Кулиджа приїхала делеґація від Краевої Жіночої Партії, щоби поробити в нього заходи щодо повного рівноуправення жіноцтва. Делеґація подае, що Краева Жіноча Партія вже поробила заходи для внесения відповідного проекту в конґресі щодо зміни американської конституції, замовила конґресменів і сенаторів, які мають внести відповідні резолюції, які мають за сим промовляти і т. и. Тепер вони хочуть добитися від Кулиджа обіцянки, що він буде зі свого боку попирати їх заходи.

Вістка про жіночі заходи за свою рівноправність здивуе неодного. Невжеж в Америці справді ще нема повної рівноправности жінок? Хибаж війна не скасувала всіх законних ріжниць на політичному полі між обома полами?

Така думка мусить видно бути загальна, коли одна з провідничок делеґації вважае за відповідне сю загальну думку розвівати. Ся делеґатка начисляе 66 доріг, якими ріжні стейти позбавляють жінок рівних прав з мущинами. В одних стейтах мущини мають виключне право роспоряджати тестаментом про опіку над дітьми. В инчих всі гроші жінки належать до мужа. В ще инчих жінкам не вільно бути членами лави присяжних суддів. То знова не мають рівних прав маеткових та прав щодо спадщини. Декому сі нерівности моглиби видаватися маловажними, але неодній жінці вони далися відчути болючо, і Краева Жіноча Партія думае покласти сьому раз на все конець через ухваленне поправки до американської конституції, якою зноситься всі, хочби найменчі, нерівности.

Про рішучість жіночої партії в боротьбі за рівні права свідчить відповідь одної з провідничок делеґації на запит одного з ґазетних кореспондентів: „А що думае Краева Жіноча Партія робити, якби так законодавці не хотіли ухвалити того, чого вона домагається?" У відповідь на се провідничка тільки повела оком по прапорах з найріжнійшими написями, які жінки виставляли підчас усяких походів, віч та пикетовань.

„Чи якби президент відмовився помогти вам, то ви пішлиби ще раз на пикетованне?"

Провідничка відповіла: „Жіноча Партія є ґрупою акції, і на акцію вона готова".

Сим вона вказала на велику історичну правду: „Права належать не тим, що про права тільки говорити вміють, але тим, що за права вміють зробити діло. Ся відповідь показуе, що американські жінки свої права добудуть.

ЯК В ЦАРСЬКІЙ РОСІЇ

Колись в царській Росії всі „подданиє" московського царя були поділені на повноправних у свойому „підданстві" й на обмежених у правах.

До обмежених у правах належали в першу чергу Жиди, за ними Поляки, „Малороси" (останні головне культурно) та ще деякі народности. Закони царської Росії були складені так, що перед ними не кожен з огляду на свою національність мав одакове право. Всі права мали лише „исконние русскіе", а инші народности терпіли ріжні обмеження.

Самі Поляки ще мабуть добре памятають, як відбивалося на них те нерівенство у правах з Москалями. Вони мабуть ще не забули, скільки їм доводилося боротися за свої національні школи, за свої ґазети і т. д. Тоді вони протестували перед всім культурним світом проти такого страшного гнету, який їм заподівала Росія. І культурний світ відкликався на ті протести й подавав свій голос осуду царській політиці гнету національностей в Росії. Були часи, коли й царська Росія прислухувалася до того голосу протестів й доводилося давати їй, хоч часто лише на папері, ріжні полекшення народностям, а головне Жидам та Полякам.

Часи минають і вчорашній „підданий русскаво царя" сам підбив під свою кормигу „підданих" і от тут він показуе, що він в царській Росії був не лише підданим, але й рабом. Так, був рабом духовним і коли протестував проти гнету царського, то протестував не тому, що він взагалі проти кождого гнету й поневолення, але тому, що сам хотів з раба стати гнобителем. Тоді в нього говорила не людська гордість, не почуття права й справедливости, а почуття заздрости, жагуче бажання самому стати паном, щоби на других помститися за своє рабство. Лише цим можна пояснити сучасну поведінку Поляків у своїй державі, бо раб завжди перебирае від свого пана саме найгірше, наслідуе те, що він сам найбільше відчував на власній шкірі, забуваючи часто, що й у пана були деякі ліпші прояви.

І тепер раб, випадково вибившись на волю з свого рабства, шукае задоволення у помсті над тими, які були йому „товаришами по нещастю". Тепер він з особливою насолодою впиваеться можливістю показати свому вчорашному товаришови по неволі, що нарешті він став паном і коли не в силі відомстити бувшому свойому гнобителю, то може показати свою „силу" й „владу" над тими, що ще борються за своє визволення.

Мудра народня приповідка говорить: „Не так пани, як підпанки". Далеко гірше дошкуляе той, що з раба став пануючим. "Не дай Боже з хама пана". Українцям під польським забором доводиться кождого дня, кождої години й хвилини болюче відчувати всю правдивість цих нароніх поговірок.

У „вільній польській республиці" наш нарід позбавлений всіх елементарних прав народа й громадян. Для українського народа, на його власній землі, нема українського шкільництва, нема науково-культурних установ, благодійних, взагалі національних економічних та инших орґанізацій, яких не переслідувалиби не лише польська влада, але й польський загал. Рабська польська мораль говорить кождому Полякови, що для нього є честю, коли він обертається у шпига, жандарма, або у переслідувателя другого. У тому, що скривдить він иншого, що заподіе йому моральні та фізичні муки, кожен Поляк находить якесь задоволення.

Сама Польща повстала лише завдяки тому, що людство стоїть вже на такому ступені розвитку, коли не лише проповідуе, але й починае переводити в життя розкріпощення особи, громадянства, та цілих національностей. Але брудний чобіт польського завойовника, раба, що упився своєю несподіваною перемогою, потоптав сучасні ідеали та принципи культурного й цивілізованого людства. Польща тепер є ще гіршою „тюрмою народів" ніж була стара царська Росія. Промовляти до розуму, гуманности, людського почуття права й справедливости сучасних польських можновладців є даремна витрата часу й сил.

Деспотизм можна повалити лише впертою боротьбою. Боротьба з деспотизмом вимагае жертв матеріяльних, моральних і часу, але хто це принесе на вівтар боротьби за визволення та розкріпощення свого народу, той переможе.

Боротьба й лише боротьба поверне втрачені наші права й наші землі. Для поневолених народів постійним імперативом є заповіт: „В боротьбі здобудеш ти право своє". Жадними згодами, жадними примиреннями, диспутами та дискусіями права не здобудеш.

Про це треба завжди памятати, і на всіх ділянках нашого життя, при кождій нагоді, кождого часу провадити боротьбу з нашими гнобителями словом і ділом.

Тепер польські можновладці збираються обмежувати український нарід у виборчих правах до парляменту. Вони видають нову виборчу ординацію зі зменьшеним числом послів від окупованих ними земель.

Хай роблять. Нехай видають свої „мудрі" закони й розпорядження, нехай обмежують ще більше наш нарід, він уже і так досить безправний. Цим вони лише дають нам нові козирі для бортьби з ними й це ми повинні використати, як в самому краю так і поза кордоном. Це буде ще один вексель, який Полякам доведеться платити й то з великими процентами. Це й злочин рабської натури, за який доведеться колись давати Полякам відповідь.

Нашого запалу до боротьби проти наїздників на українські землі, нашої боротьби за створення української суверенної соборної держави жадними обмеженнями, жадними заборонами Полякам не згасити. Коли не зїв Українців московський медвідь, то напевно польський когут не заклює. Нове обмеження нашого народа в правах, нова насмішка Поляків над ідеалами культурного й цивілізованого людства не то що Українців не залякае, але й деяких угодовців протверезить та зверне в лави активних борців.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КРИТИКА, НЕ КИРИНЯ.

Бразилійська часопись „Український Хлібороб" оголосила і зарядила анкету в справі „Як має виглядати „У. Хл.". Коли дописи скінчились, редакція помістила рецензію дописий у статті „По анкеті", в котрій поміж иньшими находиться ось такий уступ:

„Проти анкети виступали звичайно руководячись тим, що в ній могли висказати погляди наші вороги, що „ті, що випускали в світ „У. Х.", мусіли знати, як він має виглядати" (закид некомпетентости Редакції), що Редакція хоче слухати порад „Праці", що в ній підриваеться авторітет Редакції, проводу і т. д. і т. и.

„Всі ці побоювання базувалися на звичайній трусливости, на страху перед дійсністю, небажанням заглянути їй в очі, на тім, що наші противники довідаються про наші недомагання, що ми, відкриваючи свої болячки, свої хиби, самі себе дискредитуемо і що „Праця" використає наші хиби в пропаґанді проти нас же.

„Ці боягузи не застановлювалися тільки над тим, що як окремі одиниці, так і орґанізації і цілі величезні держави в подавляючій більшости вміраЮть і падають не від руки других, а з власної внутрішньої хороби, на яку не звертають уваги, або, знаючи про її істнування, стидаються до неї признатися прилюдно, криють її, не лічаться, хоч вона, розточуючи здоровий орґанізм, приводить його до смерти, до заглади; вони не застановляються над тим, що наші противники і так знали й знають наші болячки, наші недомагання і може навіть знають краще ніж ми, бо вони тільки те й роблять, що слідять за ними, тоді як ми весь час старалися їх недобачувати, закривали перед ними свої очі, коротко — імітували струся, який, бачучи небезпеку, ховае голову під крило, думаючи, що не бачучи ворога, він вже спасає своє життя.

„Краще нам самим відкрити наші болячки, хиби і взятися до самолікування, аніж мавби нам хтось инший їх указувати".

Вважаючи се становище розумним, я хотівби коротенько подати свої гадки про наші сего року порушувані справи, як церкву, школу і делеґацію на Україну. Наперед про церковну справу.

Обходимо якраз тепер річницю, як почалася разом з горячом природи і горяча часописна боротьба народу з посяганнями польської руки з Варшави на наше народно-церковне життє в Америці. Варто би приглянутись додатним і відемним сторонам тої боротьби та порахувати здобутки й втрати з неї. Додатні сторони сеї боротьби такі: Нарід навчився і довідався з дописий, що Польща завзялась знищити при помочи конкордату наш старий обряд. Протестантські держави не боронять засновувати в себе греко-католицькі парохії і епископства, а католицька Польща не пустила на Холмщину наших католицьких священиків і епископа бл. п. Боцяна. Наші старокраєві епископи не то, що не запротестували проти тої страшної несправедливости, але ще й розтягли цензуру на священичу час. „Ниву", яка боронить унію. На опорожнені епископські престоли в нашім обряді Рим іменуе людий, прихильно настроених до Польщі, до нищення унії. Сі люди признаються часто монархістами, які нарід за худобу мають та за буком для нього глядають. Українську греко-католицьку церкву понижають на кождім кроці (пр. на евхаристичнім конґресі в Шикоґо польський епископ сказав, що греко-католицька церква вже скінчила свою місію, а наші епископи не мають навіть і сили проти сього запротестувати. Від Польщі через її приятелів іде кампанія проти „Обеднання", проти пошановання заслужених українських людий, як Тараса Шевченка і Івана Франка. Добре було, що наш нарід про все довідався; пізнав, чим се рутенство пахне. Ще ліпше сталося, що вірні скликали Конґрес церкви до Филаделфії для оборони унії і прав народа в церкві.

Відемні сторони такі: Що провідники боротьби, як мені здається, не мають ясної програми і не відають кінця боротьби, а коли знають, то не кажуть народови. Нарід знеохотився через те, що з церковною справою проволікається. На тім потерпить школа і наше потомство, що церковні громади не поступають солідарно.

Нам треба уложити мудру і доцільну програму сеї боротьби. За сю програму нехай сам нарід бореться, а не священики, котрі між молотом а ковалом. Чому нарід? По перше, нарід узнав себе господарем всіх церковних маетків. Отже хай господар бореться. Друге, як замісць народу будуть боротися священики, то монархісти будуть мати правду, що нарід сам нічого не потрафить. Наш нарід в солідарній боротьбі не лише що нічого не стратить, але ще зискае, а священики можуть много потратити. Наконець церковні чартери то є угода поміж народом а зарядом церкви (папою й епископом). Тому, хто угоду робив, нехай і той бореться за свої права. Як нарід виграе, то не лише священики, але й епископ перший примилиться йому.

Василь Козакевич.

ЧИМ ШКІДЛИВИЙ ПІДПИС СВЯЩЕНИКІВ.

Боротьба, яку розвів в Америці український нарід в обороні своїх прав, найшла відгук не тільки на іміґрації, але й у старім краю. На сю боротьбу відгукнулися не тільки наші передові люди поза границями краю, в Відни, Празі й Парижи, але й наші браття на корінній українській земли. Селянство, зібране на вічу в Рогатині в числі яких двох тисяч душ, вислухало від одного референта вістки про нашу боротьбу, а відтак одноголосно ухвалило признанне американським Українцям за їх корисну боротьбу за права народні на національнім поли проти чорного інтернаціоналу, який в обороні своїх привилеїв не вагається йти в спілку з гнобителями нашого народа.

В сій великопамятній боротьбі великою піддержкою для нашого народа була свідомість, що з ним рука об руку йде горстка українських католицьких священиків. Недавно сі священики майже всі підписали вірнопідданчий відклик, який їм приказав підписати папський делеґат та епископ. Про се підписанне богато серед народа говориться, але мало пишеться. Є такі, що горячо оправдують священиків, а є такі, що їх дуже остро за се осуджують, ба навіть кажуть, що ті священики поставилися поза скобки українського народнього руху.

Коли приглянутися справі холодно, то треба таки признати, що сей відклик не можна признати корисним для боротьби народа за свої права. Я скажу, чому саме він є шкідливим. Всякому народови, прибитому горем, треба мати віру в побіду правди. Віра й релігія помагає йому боротися проти брехні й насильства. Вороги визвольного руху стараються вбивати сю віру в остаточну побіду правди, а свідомі церковні провідники піддержують її всіми способами.

Ми бачили се в Поляків, серед котрих такий свідомий націоналіст, як епископ Бандурський зробив богато для національного зорґанізовання Поляків. Я не кажу вже про Бельгій-

---

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(52)

Валка приїхала до перевозу на Дніпрі. Отаман уланів, що конвоювали валку, переказав татарській сторожі перевозу приказ Тугая, отже сторожа пропустила і перевезла на той бік цілу валку, не питаючи, відки їде і куди їде. Валка далі посувалася степом, щораз веселійшим, бо зеленійшим. Хмельницький знов підїхав до мажі, в котрій їхала Олена. Скочив з коня, вліз під полотняний дах мажі, та сів біля Олени.

— Ти казала, — промовив до неї, — що нудьгуєш. Для тебе може й я буду скучний. Ти воліла би товариство якого молодого козака. Скажи, то пришлю котрого.

— Я до молодих вже не рвуся, — Олена відповіла. — Досить мені того одного, котрий задурманив мене, витягнув з хати, де мені було добре, та пустив мене в широкий чужий світ на поневірку.

— То ти тепер воліла би старшого?

— Чи я воліла би? Я? Або я тепер маю власну волю? Тепер для мене тільки те, що зволить дати мені мій пан. Мені тепер брати тільки те, що його ласка.

— Про якого твого пана ти говориш? Твій послідний пан тепер каторжник ушкалів. Прикований до лавки пріє, попихаючи гребками ґалеру. Тепер ти не маєш ніякого пана. Ти вільна, ти своя пані.

— Від коли мій Михайло пропав без вісти, я маю вже третого пана. Першим був той Турок, що мене віз байдаком до моря. Другий був також Турок, ще й ушкал. Той, котрий на свою ґалеру взяв мого першого пана. Третим моїм паном є ви, бо ушкал відоймивши мене від Турка, дарував свою добичу вам, так як даровується коня, або хорта. Ви можете дарувати мене далі, або й продати кому хочете. Ви самі можете робити зі мною, що схочете. Я мушу всьо приняти.

Олена нарошне говорила так, бо хотіла чим скорше знати, чи Хмельницький вже рішився, що з нею зробити. Її бажаннем було, щоби Хмельницький лишив її у себе для себе. Коли би зробив се, вона хотілаби по змозі здобути в його домі якесь почетніше становище. Вона й про те мріяла, щоби зробив її своєю жінкою. Мріючи про таке, вона хотіла вимиркувати, яким темпом, ідучи до своєї мети, братися до Хмельницького. Що тепер сказала, сказала на те, щоби від него видобути протест проти висказаних нею поглядів. Не помилилася, надіючись, що Хмельницький, котрий все такимсамим оком позирав на неї, запротестує.

— Бог з тобою! — Хмельницький крикнув. — Який я твій пан? Ушкал дарував тебе мені не на те, щоби мене ущасливити будь котрою гарною дівчиною. Він і тебе хотів продати. То я сам випросив тебе, бо ти донька мого приятеля. Я випросив тебе будь то би для себе, але тільки на те, щоби тебе відіслати твому батькови.

Олена не дуже була вдоволена з такої відповіди. Вона підозрівала Хмельницького, що він випросив її не так на те, щоби відіслати до Львова, як радше в надії, що задержить її для себе. Бажаючи собі того, вона хотіла, щоби він сам сказав се.

— Тільки на те? — спитала. — Тільки на те, щоби батько дістав назад свою дитину? Я вам сказала, що до батька боюся вертати і не верну. Як би я вам була сказала се раньше, ще заки мій попередний пан прийшов зі мною на ґалеру ушкала, то й тоді ви були би мене випросили для себе?

— Ти, будь що будь, моеї віри, — Хмельницький відповів виминаючо. — З тобою мабуть були ще дві такі. Я їх випросив. І українським каторжникам випросив волю.

— Але ви ані тих других дівчат, ані тих каторжників не берете з собою до вашого двора.

— Бо я таки гадав, що ти схочеш поїхати до батька. Колиж ти не хочеш, чи не можеш вертати до Львова, то не віддам тебе назад ушкалам. Поки що, возьму тебе до себе, бо ти ще не маєш де дітися. Ти маєш волю орудувати собою до вподоби. Схочеш відійти від мене, пущу тебе. Схочеш лишитися у мене, то лишишся. Буду тобі батьком. Вже й так маю четверо, будеш пята.

Олена не сумнівалася, що кажучи так, Хмельницький кривить душею і викрутами закриває свої думки. Його львівський поцілунок цілком не був батьківський. Вона стала підозрівати його, що він в Суботові, або десь в сусідстві Суботова вже має якусь, і тепер, або ще не знає, чи заступити її Оленою або загадує Олену задержати як придачу до тамтої. Олена не мала охоти бути другою і нетерпеливилася, хотячи зараз знати, що її жде, коли вже буде в хаті Хмельницького.

— Ви моїм батьком? — відповіла. — Не хочу! Ви замолоді на мого батька. Замало маєте батьківського досвіту, щоби кермувати мною. Ви ще замала поваґа, щоби держати мене цупко в руках; та щоби вам корилася така дика, як я. Мій батько мусів би бути старший. Ще старший мусів би бути той, що заступає мого батька. Вам ще далеко до того!

— Я замолодий? Або твій батько старший від мене? Ми однолітки. Я маю четверо дітий. Хоч я дуже пізно оженився, маю сина, що не богато молодший від тебе.

— Я ваших літ не числила. Впрочім літа, пусте. Ваше здоровлє, здоровлє молодого парубка. Ваші очи ще не скоро померкнуть. Коли дивлюся на вас, то мені бачиться, що ви молодші від мого Михайла. Я не могла би коритися вам, думаю коритися духом, так як донька повинна коритися батькови. Ви можете мені бути хиба лиш паном чи ґаздою, я вашою наймичкою... або...

— Що... або?

Дівчина спаленіла, глянувши йому палко в очи...

— Договори! — Хмельницький напирав. — Чому зацукалася? Ти щось хотіла сказати і не закінчила.

— Та я вже всьо сказала. Як би я лишилася у вас, то хиба тільки як вірна наймичка з вдячности, що ви висвободили мене з бусурменського ясиру, де мене Бог вість що ждало.

— Колиж бо ти ще щось думала, бо сказала, що я міг би бути тобі „або або". Або паном, або... решти я не дочув, бо ти проковтнула.

Олена хотіла, щоби він сам договорив, що таке се друге „або". Сумнівалася, що він не розуміє її. Отже вона рішилася притиснути його до муру і ясну відповідь видушити від него. Вона сказала:

— Я хотіла сказати, що ви можете мені бути або паном, або... не батьком... Але по всім тім, що я пережила, не можу у вас бути нічим більше, як тільки невільницею, або в найліпшім случаю наймичкою.

— Як лишишся у мене, то не будеш ні невільницею, ні наймичкою. Коли ми раньше балакали, то ти сказала мені, що пішла би до дітий або на господиню в якім дворі.

— Я сказала так. Але я також сказала, що тільки тоді, коли би се було у вашого близького сусіда. Так, щоби ви могли часто навідуватися до мене, я до вас.

— Є такий двір. Дуже близько, бо таки в самім Суботові.

— Я гадала, що Суботів цілий ваш.

— Цілий. Я саме говорю про сей мій двір. У мене велике господарство. Четверо дітий. Всі молодші від тебе...

(Дальше буде).

ців, серед котрих кардинал Мерсіє був своїм явним опором проти німецького наїзду богато причинився до скріплення визвольної боротьби. Тому сі народи поважають сих патріотів-священиків між найпершими героями.

Через те наш нарід з одушевленнем відносився до тих священиків, які своїми відважними кроками проти чужих посягань проти українських прав впоювали в нарід релігійне переконанне про остаточну побіду правди й справедливости над брехнею, гнетом і насильством. Сі священики робили велике добро й народови й своїй церкві.

Коли ж зі сих священиків богато тепер підписало на царський приказ папи й його прислужників відклик, то, нігде таки правди діти, що сей відклик підорвав у релігійних людий віру в боротьбу. Богато людий зневірилося в ту боротьбу, перестало вірити, що правда й справедливість побідить. Се пошкодить народови в боротьбі, але ще більше пошкодить самим таки священикам, та церкві. Сі священики зробили злу прислугу собі, свому народови й своїй церкві. Рим своїм диким приказом до священиків, а священики своїм невмісним послухом підірвали і релігійне і національне чувство в тих людий, в яких оба чувства зі собою звязані. Одні з тих людий махнуть рукою на народну боротьбу, як сього хочуть наші вороги, а другі махнуть рукою на церкву та підуть шукати релігії в тих церквах, які на їх думку боронять правди й справедливости.

Василь Гасій.

—o—

ПОДИВІМСЯ НА СПРАВУ ВСЕСТОРОННО.

З балачок людий, ба навіть з деяких дописий читачів, які появилися про справу дальшого ведення нашої боротьби на церковнім поли, я бачу, що деякі люди думають, що наша боротьба вже скінчилася. Що її мало скінчити, я не міг розвідатися докладно, але так нібито виходило, що вона мала скінчитися з хвилею, як священики підписали відклик, який їм прислав папський делеґат.

Скажу отверто, що я не розумію, як можна приписувати таке значіння сьому підписови. Для мене боротьба коло виступу священиків не обертається, і підпис чи відмова підпису на моє становище до церкви й народа не зміняється. Ціль нашої боротьби не в тому, щоби священики відмовляли виповнювання приказів Риму, а Рим їх викидав, але в тому, щоби ми мали право рядити своєю церквою, а Рим не міг нічого зробити. Для мене боротьба ведеться ще далі, і буде вестися так довго, поки ми, вірні члени церкви, хочемо вести боротьбу за свої права.

Я навіть отверто скажу, хто може в той спосіб дивитися на боротьбу, що мовляв з підписом священиків на відклик уже наша боротьба кінчиться. Так на боротьбу може дивитися тільки той, хто самий боротьби не хоче вести, а хоче, аби її вели священики. Я се говорю отверто, бо від самого початку боротьби я власне мав нераз нагоду бачити, як наші люди не хотіли виступати до боротьби, а замісць сього висували священиків. Я бачив парохіяльні уряди, які приказували священикови не посилати епископови катедратика, а священикови грозили, що, якби він важився їх не послухати, то вони підуть на нього зі скаргою до епископа. Я бачив наших людий, які нібито воювали з епископом, висилали делеґатів на конгрес, але по конгресі не давали делеґатам навіть звіту зложити, і до нині на делеґатів камінням кидають. Я бачив делеґатів, які їздили на конгрес, голосували за всіми ухвалами, а вернувши в громаду, не предложили народови звіту та не постаралися, щоби нарід виконав ухвали конґресу. Другі делеґати дозволили, щоби священик, епископський прихвостень, робив собі що йому подобається. Я чув навіть про таких делеґатів, які після конґресу пішли зі священиком записувати церкву на епископа. Я чув про делеґатів, які на конгресі нарікали на свого священика, що він іде з епископом, а коли відтак побачили, що священик іде проти епископа, самі звернулися за епископом та пішли до епископа проти священика скаржитися, що священик бунтує громаду проти преосвященого.

Як я чую про такі факти, то я мушу сказати собі, що осередок боротьби не в священиках, але в народі. Як довго нарід не буде виступати в боротьбі, так довго не буде боротьби. Як нарід буде тільки говорити, а самої боротьби ждатиме від священиків, так довго нарід боротися не буде й боротьби справдішної не буде. Як хочемо мати боротьбу за наші права, то, боримся ми, а не спихаймо боротьби на попів, котрі до боротьби нездібні так довго, як довго ми не вміємо постояти за тими попами, що станутъ з нами.

Не гадайте собі, що я перший се кажу. Я читав уже кілька дуже розумних закликів до боротьби, в яких дописувателі радили людям не ждати на священиків, а починати боротьбу самим. Сі заклики походили переважно від громади Вунсакета. Та громада нам показала, як треба боротися. Що боротися треба власними руками. Що пусте дуритися надією, що хтось другий вигребе нам каштани з огню.

Павло Дурбак.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

Про наше життя-буття, про партії і Січовий Зїзд.

Як відомо нашій суспільности, громада Детройт та Гемтрамк виявляли чимало життєвої сили на народній ниві. Вони були сильні не лише чисельністю українського елементу, якого нараховується тут около 35.000 душ, але також своєю життєздатністю в громадському розумінню, то значить шляхотними поривами до народної праці.

Хто із старших іміґрантів слідив життєздатність і орґанізаційну силу згаданих громад, той мусів прийти до переконання, що вони в нашому народному житті занимали чільну позицію.

Детройт та Гемтрамк це молоді оселі нашої іміґрації. Вони числять не більше як 17 літ свойого істнування.

Фінансово тутешні Українці стоять несогірше, бо чимало наших братів працює у відомих фабриках Форда, Доджа і т. п.

Як за сильні Українці в Детройт та Гемтрамк, то добутки на орґанізаційному полі можуть бути їхнім свідоцтвом. Українці Детройту та Гемтрамку мають сьогодня 5 громадських інституцій та три церковні будинки (греко-кат. церкви), що загально беручи вартує около 375,000 долярів.

Годиться з признанням підкреслити, що із згаданого майна лише одна церковця в західнім Детройт не є власністю народа, бо вона належить під епископський заряд.

—o—

Щодо угруповань релігійних обох згаданих громад (Детройт і Гамтрамк) то треба сконстатувати, що подавляюча більшість в релігійному значінню є індіферентна — віруючий же елемент належить до 3-ох згаданих церков та религійних сект, як пр. бадачів св. письма і т. п. менших сект.

—o—

Угруповання політичні.

На політичному ґрунті можна вже більше угруповань начислити, а іменно:

I. Національно-радикальна група.

Вона складається із а) демократичних Січий та прихильників цього руху та б) із оборонців України.

Січ демократична та Оборона України, ріжниться в деяких точках своїх плятформ, одначе в загально народній справі — в богатьох случаях — співпрацюють, бо їхня орієнтація в боротьбі за краще завтра нашого народа, так на тутешному, як і старокраєвому ґрунті, базується на власних народних силах свого народу. В політично партійному розумінню ця група Українців є „in statu mascendi". Вона незабаром скристалізується в „с. р." та „**У. П. П.**" (старокраєве очеркнення).

II. Другою групою (около 500 членів) є так зв. „Радянці", котрих теж можна поділити на дві фракції. Одну фракцію творять Радянці-Українці, а другу Радянці-Інтернаціоналісти.

III. Третою групою (около 100 душ) є гетьманці-Скоропадщуки. Ця група живе осібняком і сліпо на кождому кроці кориться приказам д-ра Гриневецького та д-ра Осипа Назарука. В нутрі цеї групи розклад. Дні істнування цеї групки почислені — з кождим днем вона меншає. Місцевими носіями цеї розкладаючоїся групи є о. Сембратович і окружний отаман Кушіль.

IV. В політичному розумінні можна теж і так званих церковників поділити на дві групи: а) одну групу церковників творять побожні люди, котрі в народних справах бодай співчувають із народними змаганнями в цей спосіб, що час від часу щирою рукою складають жертви на Рідний Край. Орієнтація цеї групи в громадсько-церковнім життю є того рода, **що вони уповають на свої власні сили і не слухають лихих порад іти за Скоропадщиною, або зі своїм майном піддаватися під епископську опіку в маєткових справах.** Всіх дорадників в роді о. Курила, які намагаються майно церковне записати на епископа, відправляли розумні Гемтрамчане такими словами; **як ми потрафили своїми руками гірко заробити гріш і побудувати собі інституцію, то ми самі без ніяких опікунів зуміємо удержати її при життії!**

Другу групу так званих церковників творить чимале число Рутенців-слабодухів, котрі даються водити за ніс Скоропадщукам і людям, котрі стараються впоювати в наших людий думку, що наш нарід не здалий до самоуправи і що йодинокий ратунок у гетьманщині.

Як сказано раньше, недавно тому, громади Гемтрамк і Детройт в громадському житті занимали чільне становище і виявляли богато більше активности ніж сьогодня. Тут ведено зірцево **українські народні школи, демократичні Січи розвивались дуже гарно і числили десятки соток членів, просвітна праця між нашим громадянством йшла повною ходою і т. п.** Щодо підмоги Рідному Краєви, то Детройт і Гемтрамк **стояли на першому місці в Америці.**

На жаль, в останніх часах в громадському життю наступило якесь отупіння-зневіра у власні сили. Тутешні громади попали в нездоровий стан застою. Чому?!

Першим джерелом зневіри мало бути проголошення радою амбасадорів в Парижі, що Східна Галичина має бути під Польщею. Ця подія, як відомо, в цілій Америці і Канаді викликала пригноблюючий настрій і дала податний ґрунт до ширення деморалізації серед Українців.

Другим жерелом зневіри була злочинна пропаґанда д-ра Назарука в тому напрямі, що наш нарід неспосібний до будування своєї держави і що йому до спасення від загибелі конечний гетьманат із російським ґенералом П. Скоропадським на чолі. Зроблена на цьому полі назаруківська пропаганда розвалила Січ і поширила отупіння-зневіру.

Третим джерелом занепаду в Детройті і Гемтрамк було банкроцтво так званого **українського банку** в Детройт. Історія цього банку ось така: Монархісти орґанізують банк, на чолі якого стає ніби Українець п. Бучко. Цей то сердега, щоби приманювати до себе Українців, час від часу жертвує на церкву та на монархістичну Січ по пару десяток долярів і в цей спосіб підлещується до Українців, головно на Грейлінґ улиці. Його попирають гетьманці: гетьманський полевий курат о. шамбелян Курилло та окружний отаман Кушіль. Ці оба діячі цілою силою аґітують поміж нашими людьми, щоб Українці витягали свої ощадності із американських банків і вкладали свої гроші, мовляв, **„до свого банку".** Сам отаман Кушіль поступає до банку як аґент і, як сказано, з о. Курилом доводять до того, що наші добродушні люди вкладають до Бучкового банку около 150,000, долярів гірко запрацьованого гроша. Бучко за одержані депозити закупове фарми і інші реальности, штабулює їх на свої дві жінки і опісля банк банкротує. В наслідок банкроцтва наші люди майже в цілости тратять згадану суму гроша. В короткому часі після банкроцтва банку о. шамбелян Курило опускає Гемтрамк.

Четвертим джерелом занепаду й зневіри в Детройт і Гемтрамк назватиб можна — упадок української ґазети в Детройт. Комічне в історії тої газети є те, що ляйки хотіли бавитися в українських журналістів і проводирів нашого народу Лікар, священик, банкир, адвокат, ґросерник, контрактор і один нескінчений теольог силкуються „переродити" наше політичне життя в Америці і спрямувати його на „новий шлях". Свою реформаторську працю у відродженому „політичному" тижневику зачинають розвідками про приріст українського елементу в Детройт (бузьки) і кінчають реформуванням греко-кат. календаря (дійсно оригінальні напрямки в нашій політиці!!). І були тут такі, що вірили, що такий конґльомерат викреше зі себе „нові" провідні ідеї в нашому громадському житті.

По трох місяцях тяжких мук померла ця ґазета, полишаючи по собі чималий жаль (по причині грошевих страт!!).

Депресія-отупління в громадах Детройт і Гемтрамк протревали приблизно один рік. **Тепер наступає новий період, в якому зачнеться нове життя.** Демократично думаючої української громадяне Детройту і Гемтрамку зачинають дісно знова позитивну працю, вислідом чого є поставлення на ноги школи української ноги школи української на Норт Детройт та зорґанізовання трох сотень демократичних Січий. Ціла суспільність тутешня намагається дельше виеліміновати з поміж себе недобитки Скоропадщини, яка плямить українське імя і демократичну ідеольоґію нашої держави.

Останній монархістичний зїзд Січий Скоропадського у великій мірі обурив тутешних Українців і яскраво доказав всім здоровоДумаючим, що **Скоропадщина ширить деморалізацію серед Українців.** Зїзд переконав рівнож Українців, що **Скоропадщину на шкоду нашого народа попирають Поляки.**

Реклямованням монархістичного зїзду занялись польські друкарні і польська преса. Афіші-плякати покаліченою українською мовою окрім гетьманців рознесили польські хлопчики, а польська газета „**Rekord Codzienny**" помістила перед зїздом Скоропадщуків теплу статтю під заг. „**Zlot ukr. Sicza**". В згаданій статті **пояснено, що гетьманська „Sicz", не така сама орґанізація, що й польські „Sokoły".** Дальше в згаданій статті говориться, що **„пшез лями нашего Рекорду" запрошується на здвиг всі урядові установи і „вшистке орґанізацие".** Перечитавши згадану статтю, мається враження, що **„Рекорд Цодзенни" є газетою Скоропадського** на Детройт і Гамтрамк.

„Zlot ukr. Sicza" в Детройт мимо всіх оголошень виглядав на комедію мимо того, що й епископ Богачевський взяв в ньому участь. Скоропадщуків зі всіх усюдів не назбиралось більше як 150 люда (вчисляючи сюди і епископа Богачевського і о. Сембратовича і о. Побудського і д-рів Гриневецького, Назарука й Смука).

Настрій у всіх учасників гетьманського зїзду був пригноблений. Навіть найбільш нетямучі рядовики-гетьманці паленіли зі стиду. З суботи на неділю перед гетьманським зїздом згорів, мабуть від удару грому, павільон, де мав о. еп. Богачевський благословити монархістів. Підчас т. зв. маневрів Скоропадщуки мали теж невдачі, бо попрострілювали собі голови і груди. Повертаючі із „зльоту" гетьманці шикаговські побили собі автомобілі і так не велося їм від початку до кінця.

Др. Волод. Клодницький.

УВАГА! — ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.!

ЗАХОДОМ ТИМЧАСОВОГО КОМІТЕТУ ДОПОМОГИ ЛЕМКІВЩИНІ

— відбудуться —

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

В НЕДІЛЮ, 17. ЛИПНЯ 1927 Р.

В ГАЛИ УКР. НАР. ДОМУ ПРИ FULTON ST., ELIZABETHPORT.

Поч. зборів о год. 4-ій попол.

Лемківщина потрібує грошевої і моральної допомоги. Нашим обовязком є їй помочи.

До численної участи запрошує всіх. 162-3

Тимчасовий Комітет.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляе своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеться в вівторок дня 19-го липня, о годині 7.30 вечером в гали де звичайно. Обовязком є кождого члена явитися на сей мітінґ, бо є важні справи до ирішення. Контрольна комісія здасть справозданне за 6 місяців. Довгуючих напоминається, щоби вирівнали свої довги найдальше до 23. с. м., бо в противнім разі поступиться з ними після статута. Не явившийся член на мітінґу підлягае карі 1 дол., а урядник 2 дол. — Мих. Бінашевський, предс.; А. Іванів, секр.

ПОЗІР! ДЖЕРЗИ СИТІ І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

БР. СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ, ВІД. 270 У. Н. СОЮЗА

— устроює —

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 17-ГО ЛИПНЯ 1927 РОКУ

B MAYWOOD GROVE, 351 FAIRVIEW AVE., NORTH BERGEN, N. J.

Вступ для дорослих 50 ц., а для дівчат і кавалерів пів доляра.

Початок о годині 2-гій пополудни.

Запрашаемо Хвальні Товариства, Братства і Сестрицтва з Джерзи Сіті і околиці та всіх Українців і Українок до численної участи. Хто з Вас хоче провести одну неділю на свіжому воздусі при звуках знаменитої музики, той нехай прийде; там забавимось всі як одна родина. За добру забаву ручить

КОМІТЕТ.

163

Direction: From downtown take Grove St. Car to Henderson St. Elevated on Union Hill Car, then North Bergen Car to Park. From Uptown take Hudson Boulevard Jitney to Nungessers, then on Fairview Jitney to park From New York City take 42nd St. Ferry, then change to Street Car or Fairview Jitney to Park.

ПОЗІР! NEWARK І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ ТОВ. „БУДУЧНІСТЬ" В НЮАРКУ, Н. ДЖ.

— відбудеться —

ДРУГИЙ З РЯДУ НА ЗЕЛЕНІЙ ТРАВІ

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В HILLSIDE, N. J., НА ПЛОЩІ МІЖ ДЕРЕВАМИ НАД РІКОЮ, ЩО ПЛИВЕ ПОПРИ ПАРК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 17-ГО ЛИПНЯ 1927 РОКУ

Початок о годині 11-тій рано. — Вступ 25 центів.

Дороговказ: З Нюарку беріть **Гілсайд джітний № 10** і їдьте на послідну стацію, або беріть **джітний №48** і висідайте на **Long і Liberty Ave.** і йдіть по кінець **Yoly Ave.**, де побачите пікнік. 162-3

Не забудьте в день 17-го липня. **Комітет.**

ПОКЛИК

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ТОВСТЕНЬКЕ, ПОВ. КОПИЧИНЦІ, ГАЛИЧИНА.

З читальні Просвіти в Товстенькім на Шляхті одержав я письмо, в якім просить нас Видціл читальні о допомогу в будові читальняного дому. Письмо те підписали: Іван Скоровський як предсідатель та Осип Андрейців як секретар та прибили печатку. Наші родимці хочуть піти слідами других громад і з вірою в кращу долю нашого народа взятися до будови свого власного дому, в якім би плекали свого рідного духа та боронили себе перед нашими національними ворогами.

Тут коло мене нема так наших односельчан, але є вони по инших місцевостях. Думаю, що де їх більше, там повинні заложити комітет і розпочати збірку, або таки самим вислати жертву на адресу читальні Просвіти.

Joseph Brezicki,
93 Kensington St.,
New Haven, Conn.

КАМІНЧИК.

Ранесенько, зараз по сході сонця збудився малий Петрунньо.

— Мамо, їсти! — кликнув до мами.

— Пожди, синку, зараз буде.

Мама поралася дальше коло печі, бо мала їти в поле жати. Петруньо в одній сорочці, підперезаний крайкою переліз через поріг і — гайда на дорогу, в порох.

Сонце світило вже ясно і Петруньо, якого трудолюбивий чоловік зараз забрався до роботи: з пороху робити хліб. Зі всіх сторін згортав до себе руками мягеньку землю; нараз почув під рукою щось твердого, а й дуже гладкого. Витягнув руку з порогу і побачив малий гарний камінчик.

Петрусеви дуже подобався сей камінець. Він забув навіть про хліб, який мав печи, лише став бавитися новим товаришем. Підкинув його високо в гору: камінь впав на землю і якби застогнав.

— Ов! — засміявся Петрусь.

Простягнув руку, щоб його знов кинути, але нараз камінь заговорив:

— Не кидай мене, се-ж болить!

Петрусь з дива аж встромив палець в уста; він ніколи не чув, щоб камінь говорив. І він запитав:

— Чого ти говориш? Я ще ніколи не чув, щоби камінь говорив.

А камінь йому на те:

— Бо я не якийбудь камінь, а камінь з ріки!

— Ти там сам один сидів в ріці?

— Та де! Ти ще ніколи не бачив ріки? Нас там було дуже богато таких як я: тисячі а тисячі!

— Як ти сюди прийшов?

— Я не прийшов! Таке каміння, як я, не ходить, тільки їздить. Нас набрали раз богато на віз і сказали, що нас везуть сипати дорогу під зелізницю. Мені вкучилося їхати так довго і я зіскочив з воза, а мої сусіди поїхали.

Петруньо подумав хвильку і сказав:

— Еге, то ти великий пан, коли їздиш возом. А кілько тобі літ, ти вже дуже старий?

— Го-го-го! Ти і не зрахував би всего! Може буде вже тисячу, може десять тисяч, а може і більше!

— Ой-ой-ой! То мусить бути дуже богато, — крикнув Петруньо.

Він не знав, кілько се буде. Він мав що лише три роки і не вмів ще добре своїх пальців зрахувати...

— А ти дуже мудрий, камінчику?

— Мудрійший від тебе!

— Ов, а чого ти такий малий? Дивись, я тебе кину геть!

І як кинув, мудрий камінчик упав десь у рів. Петруньо вже його більше не бачив.

ЖАРТИ.

До прохожого, що йде самітною вулицею, приступає бандит, прицілюється до нього з револьверу і каже:

— Витягайте скоро гроші і годинник!

— Не маєте щастя, пане, — відповідає спокійно прохожий — перед хвилиною, недалеко відси напало на мене двох опришків і зовсім ограбили мене.

— То ви не могли кричати: „Ратуйте!" — каже лютий бандит — я зараз бубби прибіг.

—o—

Жінка (до чоловіка): Ти все такий скривлений і квасний, нітрохи веселости не видно у тебе! Глянь на твого товариша Степана, як він усе веселий.

Чоловік: Забуваєш, дорогенька, що Степан уже вдовець.

—o—

Чоловік (після суперечки з жінкою каже сам до себе): Боже, Боже, скільки то щасливіша від мене наша наймичка Горпина! Вона може вимовити моїй жінці, коли їй захочеться!

—o—

Маленька Марійка сиділа чемно біля своєї матери в трамваю й дивилася здивовано на грубезну паню, що з трудом перетиснулася через двері і сіла напроти матері. Марійка по хвилі питається матері:

— Мамо, чи то дійсно лише одна пані?

—o—

— Мій чоловік уважатиме таку ціну задорогою — сказала купуюча пані, як купець показав їй дорогу матерію на сукню.

— Даруйте, ласкава пані, — відповів купець — другого чоловіка ви можете легко найти, але не трапиться вам удруге нагода купити таку гарну і дійсне не дорогу матерію.

—o—

Суддя: Чи пані замужні?
Пані: Так, два рази.
Суддя: Скільки літ?
Пані: Двацять пять.
Суддя: Також два рази?

—o—

Я хотіла би лише — сказала учителька після того, як уже дуже розсердила її нечемна ученица — я хотіла би лише бодай оден тиждень бути твоєю матірю!

— Добре, — відповіла спокійно дівчинка — я поговорю про те з моїм батьком. Мій тато вдовець.

—o—

Гість приходить до астронома, що саме сидить у своїй робітні при телескопі, і каже:

— Даруйте, що може вам перешкаджаю, але я гадаю, що то також вас повинно цікавити — я власне вичитав у газеті, що нині в одинацятій годині буде затьміння сонця!

—o—

Бог, щоправда, зсилає дощ на добрих і злих людей, але фактом є, що злі понайбільше мають парасолі добрих.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за місяць червень 1927 року.

ВІДДІЛ 268.

Тов. ім. Дмитра Вітовського в Френкфорд, Па.

Жертва з каси відділу	$25.00
Жертви від части членів	17.50
Разом	$42.50
Сеньків Онуфрій	$1.00
Дулеба Іван	1.00
Дяківський Антін	1.00
Гладчук Семен	1.00
Медвідь Іван	1.00
Оденчук Микола	1.00
Мельник Андрій	1.00
Орлак Михайло	1.00
Хміль Дмитро	1.00
Гимза Йосиф	1.00
Питель Василь	50
Михайлечко Дмитро	1.00
Білий Міхал	50
Липка Теодор	1.00
Петришин Олекса	1.00
Біяк Міхал	50
Шанайда Матвій	1.00
Гладчук Никола	1.00
Кобель Никола	1.00

ВІДДІЛ 274.

Бр. св. Петра і Павла в Янгставн, О.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.	
Діслано від членів	$46.00
Разом	$46.00
Боровіцький Дмитро	$1.00
Цицик Елисавета	1.00
Цицик Стефан	1.00
Цицик Анна	1.00
Дирко Петро	1.00
Федина Николай	1.00
Цицик Марія	1.00
Кіт Андрій	1.00
Кравець Андрій	1.00
Лопушанський Михайло	1.00
Лопушанський Никола	1.00
Лопушанський Теодор	1.00
Лінинський Мих.	1.00
Мокарець Теодор	1.00
Макар Николай, мол.	1.00
Максимич Лукаш	1.00
Макар Николай, стар.	1.00
Павелко Андрій	1.00
Пашович Николай	1.00
Полянський Михайло	1.00
Павелко Михайло	1.00
Пусь Василь	2.00
Павелко Анастазія	1.00
Петричкович Яків	1.00
Синидяк Михайло	1.00
Сухар Григорій	1.00
Сухар Марія	1.00
Синчишак Василь	1.00
Синчишак Петра	1.00
Сухар Микола	1.00
Швет Дмитро	1.00
Віценцик Ілія	1.00
Волощак Михайло	1.00
Волощак Іван	1.00
Кузьма Ілько	1.00
Волощак Татіянна	1.00
Лопушанська Марія	1.00
Лопушанський Андрій	1.00
Макар Анна	1.00
Волошиновський Микола	1.00
Когут Іван	1.00
Цицик Стефан	1.00
Когут Марія	1.00
Цицибряк Іван	1.00
Павлечко Никола	1.00

ВІДДІЛ 290.

Сестрицтво Пресв. Богородиці в Балтімор, Мд.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.	
Діслано від членів	$2.00
Разом	$2.00
Вінницька Емілія	$1.00
Свіршко Анастазія	1.00

ВІДДІЛ 330.

Тов. Запорожська Січ в Літл Фолс, Н. Й.

Жертва з каси відділу	$
Жертви від части членів	5.00
Разом	$5.00
Куліковський Олекса	$5.00

ВІДДІЛ 338.

Бр. св. Петра і Павла, в Монесен, Па.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.	
Діслано від членів	$7.00
Разом	$7.00
Дмитро Баран	$2.00
Опар Николай	1.00
Адамів Михайло	1.00
Коваль Михайло	1.00
Міщишин Іван	1.00
Міщишин Анеля	1.00

ВІДДІЛ 347.

Тов. Запорожська Січ в Мілвіл, Н. Дж.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.	
Діслано від членів	15.00
Жертви коляди відділу	10.00
Разом	$25.00
Ковальський Теодор	5.00
Минько Йосиф	1.00
Ковальчук Стефан	2.00
Шимко Гринь	1.00
Замойський Григорей	1.00
Чопек Панько	5.00

ВІДДІЛ 358.

Тов. Згода в Клівленд, О.

Жертва з каси відділу	$
Жертви від части членів	8.00
Разом	$8.00
Гричковська Бронислава	$1.00
Михно Марія	1.00
Дідой Катерина	1.00
Дубровська Емілія	1.00
Волосецька Юлія	1.00
Починок Юлія	1.00
Скаратко Варвара	1.00
Тунька Зофія	1.00

ВІДДІЛ 369.

Бр. св. О. Николая в Палмертон, Па.

Жертви з каси відділу і від части чл. проголошено.	
Діслано від членів	$10.50
Разом	$10.50
Пшик Григорій	$1.00
Пердак Василь	2.00
Сарматюк Николай	2.00
Сірський Григорій	1.00
Гречишин Микола	1.00
Дмитрик Стефан	1.00
Дячишин Микола	1.00
Залужний Іван	1.50

ВІДДІЛ 388.

Тов. Запорожська Січ в, Честер, Па.

Жертви від части членів проголошено.	
Жертви з коляди членкинь відділу підчас Різдва	$30.00
Разом	$30.00

Ввічливий маркіз.

За часів Людвика XIV. оден маркіз, що займав визначне становище на королівськім дворі, запросив кілька двірських пань до париської обсерваторії, аби приглянулися затьміню сонця. Пані спізнилися так, що прийшли до обсерваторії пів години після затьміня. Маркіз на те звернувся до присутних астрономів нібито зовсім поважно:

Ці панове безсумніву будуть такі чемні, що для пань зачнуть у друге свої досвіди.

—o—